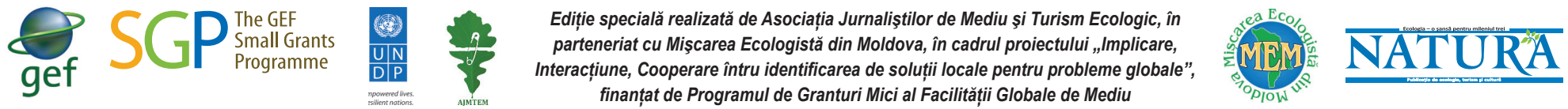

INIȚIATIVE ȘI ACȚIUNI LOCALE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

Ediție specială realizată de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, în
parteneriat cu Mișcarea Ecologistă din Moldova, în cadrul proiectului „Implicare,
Interacțiune, Cooperare întru identificarea de soluții locale pentru probleme globale”,
finanțat de Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu

August 2018 ♦ Ediție specială ♦ Se distribuie în mod gratuit

SGP anunță concurs al conceptelor de proiect pentru granturi strategice

Picii de la Grădinița din satul Popeasca, raionul Ștefan Vodă
Instituția beneficiază de biomasă locală, mărunțită cu
tocătorul achiziționat cu sprijinul GEF SGP Moldova

Programul de Granturi Mici (SGP) al Facilității Globale de Mediu (GEF) invită ONG-urile și OSC-urile să prezinte concepte de proiect pentru granturi strategice în următoarele domenii de interes ale programului:

- ♦ Conservarea peisajului terestru la nivel de comunitate;
- ♦ Agroecologie inovativă inteligentă din punct de vedere al climei.

Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu oferă granturi organizațiilor non-guvernamentale și organizațiilor din comunitate (ONG/OSC) din țările în curs de dezvoltare pentru a le permite să facă față provocărilor globale de mediu, în timp ce abordează necesitățile de dezvoltare durabilă. Motto-ul SGP este „acțiunea comunității cu impact global!”

Procedura de aplicare:

Setul de documente va fi prezentat electronic la adresa SGPMoldova@unops.org, indicându-se în subiectul mesajului: „GEF SGP, Strategic Grant 2018, [denumirea ONG-ului aplicant]”.

Termenul limită de depunere a conceptelor de proiect:

15 septembrie 2018, 23:59 (GMT +2).

Conceptele de proiect primite după termenul limită nu vor fi examinate.

Informații detaliate privind conținutul dosarului de aplicare găsiți pe pagina web: www.sgpmoldova.org, rubrica Noutăți.

Pentru orice informație adițională cu privire la procesul de solicitare, Vă rugăm să o contactați pe Dna Inessa Galițchi, Coordonator Național, Programul de Granturi Mici al GEF, Moldova, prin e-mail: inessag@unops.org, sau la tel. (+373) 22 839-876, mob. 0 690 66 878.

Finanțare pentru proiecte cu impact în comunitate

Un eveniment de promovare a rezultatelor și lecțiilor învățate pe durata realizării proiectelor mici cu impact mare în comunitate, un eveniment inspirațional, schimb de experiență și idei de replicare – astfel au fost apreciate Atelierul și vizita în teren organizată recent de Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu (GEF SGP), în colaborare cu Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic din Republica Moldova (AJMTEM). Reprezentanții a 25 de organizații neguvernamentale au participat la Atelierul și vizita în teren cu genericul „Schimb de experiență dintre ONG-uri – dezvoltăm comunitățile cu sprijinul GEF SGP Moldova”.

Despre lecțiile învățate și provocările în lucrul cu comunitatea pentru implementarea proiectelor sprijinite de GEF SGP au vorbit reprezentanții a cinci ONG-uri: AO AJMTEM, AO Consult Service (Drochia), AO Mișcarea Ecologistă din Moldova, AO Biotica și AO Gutta-Club.

Ulterior, participanții au ieșit în teren, pentru a vedea beneficiile proiectelor GEF SGP.

Prima vizită a fost la Grădinița din satul Tohatin, mun. Chișinău, unde a fost instalat unul din cele 44 de colectoare solare confecționate în cadrul proiectului CLEEN, realizat de AO Gutta-Club. Câțiva pici de la grădiniță au susținut un mic recital de poezie și cântece cu tematică ecologică și au îndemnat maturii să protejeze mediul și să

Victor Bărnaz vorbește despre activitățile desfășurate la Drochia

Gabriel Mărgineanu despre protecția biodiversității în arealul Nistrului de Jos

La Grădinița din Tohatin - fotografie de grup

Activitățile proiectului CLEEN sunt prezentate de Natalia Kravciuk

Vizită de studiu la Grădina Botanică

folosească resursele energetice regenerabile. Sunt lucruri despre care ei află la grădiniță, mai ales că folosesc apa caldă de la soare.

După vizita în Tohatin, participanții au mers la Grădina Botanică din Chișinău, care este partenerul AO Ecospectru într-un proiect de conservare a biodiversității, sprijinit de GEF SGP. Cei prezenți au aflat despre

importanța protecției naturii și programele inițiate și desfășurate de cele două instituții partenere în proiect.

La eveniment au participat reprezentantele GEF și UNEP. Sulan Chen, consilier de program în cadrul GEF, a apreciat rezultatele obținute prin implementarea în Republica Moldova a proiectelor GEF SGP

și a mulțumit pentru implicarea, dedicația și bunele practici obținute.

Menționăm că scopul evenimentului a fost transferul de cunoștințe și experiență între actualii și potențialii beneficiari de granturi, consolidarea parteneriatelor între ONG-uri, promovarea rezultatelor proiectelor GEF SGP Moldova.

APA CALDĂ NU MAI ESTE UN LUX

Un model practic de confecționare a colectoarelor solare a fost demonstrat de AO Centrul Republican „Gutta-Club”, cu susținerea GEF SGP Moldova, prin implementarea proiectului CLEEN (Civil Society Local Energy Efficiency Network). Activitățile sprijinite de GEF reprezintă o continuare a proiectului omonim finanțat de Uniunea Europeană, care s-a concentrat pe îmbunătățirea eficienței energetice și pe economisirea resurselor energetice, precum și pe sporirea răspunderii autorităților locale și naționale în acest domeniu. Proiectul UE a fost coordonat de ONG „Femeile din Europa pentru un viitor comun” (WECF) din Germania și ONG-uri din Georgia, Ucraina și Moldova - „SDCA”, „EcoClub” și „Gutta-Club”.

Grație susținerii GEF SGP Moldova, AO „Gutta-Club” a reușit aplicarea cunoștințelor obținute în cadrul proiectului UE, formând o rețea de ONG-uri locale și demonstrând eficiența și beneficiile energiei solare în mediul rural.

Conform proiectului, AO „Gutta-Club” a selectat șase organizații neguvernamentale din diferite raioane, care au devenit coordonatori locali - AO „Colaborare” (Edineț), AO „Caroma Nord” (mun. Bălți), AO „Crio-Inform” (Briceni), AO „Pro-Schola” (Nisporeni), AO „Alianța între generații” (Fălești) și AO „Renașterea Rurală” (mun. Chișinău). Ulte-

rior, liderii, de comun acord cu echipa de proiect, au selectat șase reprezentanți ai gospodăriilor particulare din șase raioane, care au fost instruiți privind confecționarea colectoarelor solare pentru încălzirea apei menajere. Școlarizarea a fost absolut gratuită, fiind organizată de AO „Gutta-Club” și asigurată financiar din fondurile GEF SGP Moldova. Pe durata instruirii, participanții au învățat cum se asamblează un colector, cum trebuie întreținut, reparat și instalat. Cunoștințele acumulate i-au ajutat să înțeleagă fiecare proces care are loc în timpul funcționării colectoru-

Familia Vataman din satul Sărata Veche, Fălești lângă colectorul solar care le oferă apă caldă, pe gratis

lui și încălzirii apei. La final, participanții au primit gratuit colectorul solar și câte un boiler cu capacitatea de 100 litri.

Astăzi, 35 de gospodării rurale și 9 instituții sociale sunt un model de promovare a surselor de energie regenerabilă și demonstrează că energia alternativă este curată și eficientă. Unul din colectoare a fost instalat la Școala Profesională nr.1 din Bălți, unde au avut loc atelierle practice, și este folosit ca suport didactic pentru elevi și profesori. Mai mult, în instituție a fost inițiat un curs de proiectare a colectoarelor solare, dezvoltat și implementat datorită proiectului CLEEN. Astfel, elevii Școlii profesionale învață despre energiile regenerabile - beneficii și utilizare practică.

Despre energia verde cunosc și elevii din 30 de școli din localitățile incluse în proiect - pe holurile instituțiilor au fost amplasate panourile „Noi și Energia Verde”, realizate cu sprijinul GEF SGP.

Complex și interesant, activitățile proiectului CLEEN au contribuit la dezvoltarea comunităților locale și asigurarea unor mijloace de trai durabile din punct de vedere economic.

Iulia AMARIEI

Fotografie de familie la finalul procesului de instruire privind confecționarea colectoarelor solare

AFACERE CU SOARELE

O afacere începută cu un colector solar - pare incredibil, dar este posibil. Iar dovada este Maxim Condrea din satul Elizaveta, municipiul Bălți.

După participarea la cursul de instruire desfășurat de AO „Gutta-Club”, cu sprijinul GEF SGP, viața lui Maxim Condrea a luat o întorsătură cu totul neașteptată - a decis de a combina studiile la drept cu noua pasiune - confecționarea colectoarelor solare. Analizând beneficiile obținute prin folosirea colectorului solar în familie, la scurt timp, Maxim Condrea a depus o idee de proiect la un concurs pentru tineri antreprenori. Și l-a câștigat, primind suport financiar în baza Schemei de Provocări Inovative PNUD Moldova 2016 - o competiție pentru start-up-uri simple și inovative.

Astăzi, tânărul antreprenor confecționează și comercializează colectoare din materiale mai puțin costisitoare, dar la fel de eficiente precum cele realizate din materiale mai scumpe. Astfel, prețul unui colector fabricat de Maxim Condrea este mai mic decât media pe piață.

Chiar dacă încă nu are profit din afacere, tânărul continuă să muncească cu încredere și să promoveze colectoarele solare ca investiție ieftină, ecologică și ușor de recuperat. Drept exemplu îi servește colectorul confecționat și instalat grație proiectului CLEEN, care i-a deschis „drumul către soare”.

Maxim Condrea este un exemplu pentru prieteni și pentru săteni, care tind să repete experiența și să folosească în gospodăriile lor energia curată.

COLECTORUL DE RAZE

La grădinița din Tohatin, localitate din componența municipiului Chișinău, se obțin economii și un mediu mai curat, după ce au fost instalate colectoarele solare confecționate la cursul practic CLEEN. Primarul de Tohatin, Sergiu Ciubotaru, nu regretă nici pentru o clipă că a acceptat provocarea ONG-ului „Renașterea Rurală”, partenerul AO „Gutta-Club”, de a instala un colector solar la grădiniță. Acum facturile arată o economie de energie electrică de circa 40 la sută.

Despre beneficiile colectorului solar vorbește cu entuziasm și metodista de la grădiniță, Ala Braghîș. După ce au observat care sunt beneficiile funcționării colectorului solar, educatorii au acceptat provocarea de a le vorbi picilor cât de important este ca omul să trăiască în armonie cu natura.

Picii sunt curioși, astfel de-ce-urile aflate la ordinea zilei fac loc pentru noi cunoștințe. Ei știu că soarele este darnic, iar „colectorul de raze”, cum îi spun ei, le oferă apă caldă atunci când își doresc. Mici, dar isteți, și-ar dori astfel de dispozitive și pe la casele lor, pentru ca părinții să le cumpere din banii economisiți mai multe cărți, bomboane și jucării.

Oamenii satului care au aflat că datorită colectoarelor solare ar putea plăti mai puțin pentru energia electrică sunt deschiși pentru astfel de proiecte. Planurile primarului Sergiu Ciubotaru sunt de a instala colectoare solare la punctele medicale din Chelutiori (localitate din componența comunei) și Tohatin, dar și la vestiarul stadionului din Tohatin.

Colectoarele solare au fost construite, în totalitate, de participanții la proiect

Informare, învățare, adaptare

Instruiri pentru viitorii antreprenori în domeniul agricol

Rezultate vizibile pe terenurile participanților la instruiți

Vizite și instruiți la loturile demonstrative: sera de struguri

Despre fenomenul schimbărilor climatice se discută tot mai des, nu doar în cercul specialiștilor sau a factorilor de decizie. Subiectul este abordat și de publicul larg, care resimte consecințele modificărilor de climă.

Asociația Obștească „Consult Service” din orașul Drochia, preocupată de impactul fenomenului și conștientă de importanța dezvoltării abilităților de adaptare și reziliență la schimbările climatice, a decis să contribuie la informarea și instruirea locuitorilor din spațiul rural al raionului Drochia privind măsurile de adaptare la schimbările climatice și gestionare durabilă a terenurilor.

Locuitorii din raionul Drochia, situat în centrul Zonei de Nord (zona de silvostepă a Moldovei), se confruntă, cu o serie de hazarde naturale: începând cu înghețuri tardive primăvara și toamna, cu depuneri de gheață; continuând cu inundații tot mai frecvente la mijlocul primăverii și la finele

verii; secete atestate primăvara și vara, cu alternanță la fiecare 2 ani, inclusiv secete dezastruoase, precum au fost înregistrate în 2007 și 2012. Nici grindina nu ocolește această regiune. Mai mult, aici se atestă cea mai scurtă perioadă de vegetație activă (175-182 zile) și cea mai scurtă perioadă fără înghețuri (178-188 zile) în comparație cu celelalte zone ale R. Moldova.

Proiectul realizat de Asociația Obștească „Consult Service”, cu sprijinul financiar al Programului de Granturi Mici GEF, implementat de PNUD, vine în susținerea locuitorilor din localitățile raionului Drochia, pentru a-i ghida în adaptarea la schimbările climatice. Activitățile proiectului acoperă două domenii de interes ale GEF

SGP: schimbări climatice și managementul durabil al terenurilor.

Fermieri cu experiență, viitori agricultori, gospodari din 38 de localități rurale ale raionului Drochia, inclusiv femei, tineri și persoane defavorizate, au fost parte a celor 11 zone-pilot, repartizate astfel pentru o mai bună organizare a activităților de informare, inițiate de AO „Consult Service”. La conferința raională de informare privind activitățile proiectului, organizată în comun cu Consiliul Raional, au participat reprezentanții Direcției Raionale de Agricultură și ai altor structuri ale administrației locale raionale, reprezentanți ai primăriilor din raion, ai instituțiilor de învățământ, ai ONG-urilor de mediu ș.a.

Potrivit lui Victor Bărnaz, președintele AO „Consult Service”, pentru a facilita procesul de informare și învățare, cei interesați de a participa la activitățile proiectului au fost

divizați în două categorii: persoane care nu au experiență în afaceri, dar care doresc să inițieze afaceri în spațiul rural și producători care au deja afaceri în spațiul rural și au experiență în gestionarea lor.

Astfel, au fost organizate 22 training-uri zonale, în două module: primul - managementul hazardelor și riscurilor climatice în agricultură; al doilea - implementarea bunelor practici agricole și de mediu.

Tot în cadrul proiectului au fost create loturi demonstrative cu implementarea unei serii de măsuri de diminuare a riscurilor climatice/practicilor agricole și de mediu: diminuarea consecințelor secetei, înghețurilor, grindinei; agricultura ecologică, respectarea asolamentului, introducerea solei săritoare cu lucernă; încălzirea terenului protejat cu biomasă; plantarea perdelelor forestiere; surse alternative de energie, cultivarea biomasei.

Cei mai interesați - circa 61 de persoane - au fost organizate în grupuri pe interese și au urmat un curs de instruire practică în baza loturilor demonstrative.

La recentul Atelier de lucru și vizită în teren, organizată de GEF SGP, în colaborare cu AJMTEM, participanții au apreciat, la propriu, roadele aplicării bunelor practici agricole și de mediu. Victor Bărnaz, președintele AO „Consult Service” a oferit spre degustare struguri ecologici crescuți în seră - aceasta fiind doar una dintre experiențele de succes care au fost prezentate tuturor participanților la activitățile desfășurate la Drochia cu sprijinul GEF SGP Moldova.

Proiectul este în desfășurare, astfel că toți cei interesați de dezvoltare sau consolidarea abilităților de adaptare și reziliență la schimbările climatice pot contacta Asociația Obștească „Consult Service”.

Nicu POPESCU

Biohumusul, un produs care soluționează problema deșeurilor alimentare

Două asociații neguvernamentale – „Pomul Vieții” și „Speranță și Sănătate” și-au unit eforturile într-un proiect socio-ecologic de valorificare a deșeurilor de bucătărie. Astfel, pe durata unui an, au fost prelucrate aproape o tonă de resturi vegetale, care au devenit biohumus. Proiectul a avut scopul producerii și utilizării produselor organice în condiții de oraș și valorificarea produselor de acest tip în comunitatea social-vulnerabilă. Prin activitățile desfășurate, echipa a venit cu soluții privind problema emisiilor de dioxid de carbon în atmosferă, prin gestionarea deșeurilor alimentare. De asemenea, au fost abordate elemente de incluziune socială – integrarea persoanelor cu dizabilități în activități sociale.

„Ideea principală a proiectului „Agroecologie inteligentă în oraș” a fost de a arăta cum putem obține îngrășăminte organice din deșeuri alimentare”, spune Elena Andreiciuc, autoarea proiectului, Asociația „Pomul Vieții”. Potrivit ei, deșeurile vegetale sunt „măncate” de răme în mod corespunzător greutatei lor. Astfel, timp de 24 de ore, viermele mănâncă atâta cât cântărește. În cadrul proiectului, pe durata unui an, au fost colectate și reciclate 960 kg de deșeuri alimentare. Cu biohumusul obținut, au fost cultivate aproape 200 kg de verdeturi ecologice (ceapă, spanac, ruco-lă, mărar, pătrunjel, salată, ridiche, roșii)”, care au fost folosite în alimentația beneficiarilor Centrului de zi „Speranță”, au fost distribuite veteranilor și celor nevoiași, la solicitare.

Valerii Andreiciuc, președintele AO „Pomul

Vieții”, remarcă faptul că proiectul „Agroecologie inteligentă în oraș” promovează principiile unei economii circulare: deșeurile de bucătărie sunt transformate în fertilizator natural, pe care sunt cultivate plante, iar acestea, ulterior, ajung din nou în alimentare.

„Beneficiarii din cadrul celei de-a doua organizații „Speranță și Sănătate” sunt persoanele cu dizabilități, care se implică în activitățile proiectului. Ei pregătesc alimente pentru circa 20 de familii vulnerabile. Deșeurile din bucătărie merg în lăzi speciale, la prelucrare, pentru biohumus. Cu sprijinul GEF SGP au fost instalate rafturi speciale, unde, pe biohumus, cultivăm plante pe întreg parcursul iernii. Primăvara aceasta am recoltat ridiche, mărar și pătrunjel. Acum, pe timpul verii, cultivăm legume în grădină, pe

Discuții cu tânăra generație despre procesul de descompunere a deșeurilor

teritoriul din curtea Asociației”, menționează Valerii Andreiciuc.

Președinta Asociației „Speranță și Sănătate”, Ludmila Andreiciuc, spune că proiectul a implicat persoanele cu deficiențe mintale într-o activitate utilă societății, ceea ce le-a dat posibilitatea să se simtă utili.

Înspitați de rezultatele obținute, echipa de proiect a decis să extindă utilizarea biohumusului. Au decis să colaboreze cu savanții de la Academia de Științe a Republicii Moldova, care i-au ajutat să dezvolte un produs nou - extras lichid din biohumus.

Potrivit lui Iurie Golovco, cercetător în cadrul Institutului Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare din cadrul Academiei de Științe, produsul „Stimul plant” se bazează pe caprolitele fermentate ale viermilor, care sunt prelucrate într-un mod special, obținându-se un regulator de creștere a plantelor. Adică un produs complet natural, care măsoară randamentul de creștere cu până la 50% pentru unele culturi, crește rezistența la secetă, rezistența la îngheț, reduce necesitatea de aplicare a pesticidelor cu 70%.

Vestea experimentului reușit aplicat de AO „Pomul Vieții” s-a răspândit rapid. Pentru a „hrăni” viermii, deșeuri au început a aduce atât persoane fizice, cât și diferite lanțuri alimentare publică.

Proiectul „Agroecologie inteligentă în oraș” a fost realizat de AO „Pomul Vieții”, în parteneriat cu Asociația Părinților cu Copii Nedezvoltați Mintal „Speranță și Sănătate”, cu sprijinul financiar al Programului de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Pregătirea bucatelor în bucătăria Centrului de zi

Resturi organice - hrana pentru răme

Roada ecologică, crescută pe biohumus

Scoatem banii din foc, oprim banii din vânt și îi investim în viitorul copiilor noștri

„Copiii erau numai în grupă, dormitoare erau închise. Făceam focul în sobe, puneam cărbuni câte puțin, iar dacă nu se încălzea, iar strângeam lemne, uneori se umplea cu fum toată încăperea” – astfel începe istoria grădiniței „Prichindel” din satul Bușila, raionul Ungheni, povestită de Vera Lazăr, asistentă de educatoare. De altfel, este similară cu istoria multor grădinițe din Republica Moldova.

Astăzi, grădinița din Bușila este de nerecunoscut. După ce a fost instalată încălzirea centralizată, apoi, acum cinci ani, bateriile solare pentru asigurarea cu apă caldă, primarul a acceptat provocarea să meargă și mai departe. În primăvara anului 2018, a fost instalat un sistem de încălzire pe biomasă cu suportul proiectului „Energie pe biomasă”, implementat de PNUD Moldova. Astfel, pătururile au revenit în dormitoarelor lor, grupele au devenit mai spațioase pentru activități, sala de festivități funcționează, iar apa caldă la baie și bucătărie era deja un lucru obișnuit.

Îndeplinind condiția de a încălzi instituția cu biomasă, Asociația Obștească „Speranță”, în parteneriat cu primăria Bușila, a putut să obțină un grant de la Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, implementat de PNUD, pentru termoozolarea grădiniței și crearea unui parc cu specii rare de arbori și arbuști. Astfel, au fost schimbate geamurile, au fost termoozolați pereții, iar în curând vor fi vopsiți pereții exteriori. Grădinița va avea o nouă înfățișare, iar în imediata apropiere a acesteia prinde viață noul parc.

„Bateriile solare ne dau o economie de cca 20 mii lei pe an. Prin termoozolarea pereților ne gândim că vom obține o economie de peste 30 mii lei anual. În acest mod, reducem și irosirea resurselor, și cheltuielile, dar și utilizăm energia verde care este autohtonă. De asemenea, realizăm activități de informare a populației – am desfășurat conferința de lansare a proiectului, planificăm două seminare ecologice și o ședință de totalizare

Princhinderii de la Bușila - joacă fără griji în curtea grădiniței

cu participarea factorilor de decizie din întregul raion, vor fi invitați primarii din localitățile vecine -, pentru a le arăta că, uite, se poate – trebuie doar dorință, răbdare și insistență”, a declarat Valeriu Todirica, primarul satului Bușila.

La rândul ei, Tamara Oboroc, directoarea grădiniței, s-a arătat mulțumită că se vor micșora cheltuielile pentru termoficarea grădiniței. Mai mult, administrația planifică deschiderea unei noi grupe pentru copii.

În activitatea proiectului, se implică și comunitatea, oamenii din localitate. Aliona Todirica, directoarea AO „Speranță”, spune că localnicii au contribuit cu surse financiare necesare pentru elaborarea documentației tehnice. De asemenea, părinții copiilor de la grădiniță au fost foarte entuziasmați și au participat activ, voluntar, în lucrările proiectului.

Proiectul „Efectuarea lucrărilor de eficiențare energetică a pereților exteriori și construcția centralei termice pe bază de biocombustibil solid (bricheți) la grădinița-creșă” și-a propus să contribuie la soluționarea a două probleme majore cu care se confruntă astăzi localitatea Bușila, Ungheni - protejarea mediului ambiant prin reducerea emisiilor de CO₂ ce apar la încălzirea pe bază de combustibil solid (cărbuni) a instituțiilor, prin înlocuirea lor cu biocombustibil solid (biomasă) și diminuarea cheltuielilor pentru încălzirea grădiniței pe timp rece, prin utilizarea măsurilor de eficiență energetică a pereților și folosirea surselor regenerabile autohtone de energie.

Beneficiari sunt 85 de copii și 24 angajați ai grădiniței, dar și întreaga localitate.

Delia MORARU

Peștele, sub lupa cercetătorilor

Specialiștii dau alarma – avem tot mai puține specii valoroase economice de pești în bazinele acvatice naturale. Cauze sunt multiple – de la poluarea masivă a râurilor, la pescuitul ilegal. Problema speciilor rare și periclitate de pești devine tot mai actuală, în condițiile creșterii presiunii antropice asupra ihtiofaunei.

Asociația Obștească „Sector” a reușit să aducă în prim-plan acest domeniu și să desfășoare, pe bază experimentală, un set de măsuri de conservare a biodiversității râului Nistru. Aceste acțiuni au fost posibile în cadrul proiectului „Conservarea biodiversității râului Nistru. Măsuri de creștere a populațiilor de pești de specii rare de râu și de îmbunătățire a habitatului râului”, realizate cu sprijinul financiar al Programului de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, implementat de PNUD. Aria de realizare a proiectului a fost fluviul Nistru, pe ambele maluri.

Astfel, proiectul a inclus activități de studiere a procesului de reproducere artificială a speciilor rare și pe cale de dispariție din fluviul Nistru. Experții au aplicat un întreg set de măsuri, inclusiv pregătirea documentelor de alocare a limitelor de captură pentru specii rare și pe cale de dispariție în scopuri de cercetare, fără îndepărtarea de la rezervor. Chiar dacă autoritățile naționale anunță perioade de prohibiție și interzic pescuitul speciilor rare în perioadele de reproducere, crește impactul negativ asupra populațiilor de supraviețuitori din specii rare și pe cale de dispariție. O modalitate de ieșire din această situație poate fi doar eliberarea indivizilor de pești rari în „zone de liniște” (zone de reproducere, gropi de iernat etc.), în care să fie interzis pescuitul pe tot parcursul anului.

În cadrul proiectului s-a obținut reproducerea unor specii rare de pești, specifice fluviului Nistru. Ca urmare, au fost eliberate în fluviu, circa 2 tone de pește juvenil, specii de lin (*Tinca tinca*), somn european (*Silurus glanis*) și șalău (*Sander lucioperca*).

Măsurări și evaluări primare

Scanarea cu ultrasunet a indivizilor de pești

Toate lucrările au fost coordonate cu responsabilități din domeniu. A fost creat un program comun pentru monitorizarea calitativă și cantitativă a speciilor de pește eliberate în habitatul lor natural, a fost dezvoltat un sistem organizatoric și tehnologic, precum și un concept de optimizare a procesului reproducerii puietilor speciilor rare de pești sau pe cale de dispariție din regiunea bazinului fluviului Nistru, urmat de eliberarea acestor puiet în apele fluviului.

De asemenea, pentru popularizarea experienței AO „Sector”, a fost publicat un scurt ghid privind metodele de reproducere a speciilor rare de pești. Lucrarea este distribuită la conferințe locale și internaționale, seminare, mese rotunde, care abordează problema conservării speciilor rare de pești.

Una din principalele activități ale proiectului a fost pregătirea propunerilor de modificare a legislației de mediu. Au fost propuse amendamente care vizează îmbunătățirea cadrului legal pentru conservarea biodiversității, care vor contribui la: conservarea resurselor biologice acvatice; menținerea capacității biologice și conservarea diversității biologice; restaurarea și protejarea resurselor biologice acvatice; monitorizarea calității apei și a stării resurselor biologice acvatice; dezvoltarea acvaculturii.

Proiectul pilot a deschis un mare potențial pentru dezvoltarea cercetărilor în viitor, datorită investițiilor și echipamentelor achiziționate prin intermediul grantului GEF SGP. Experiențele de reproducere a populațiilor de pești valoroși merită a fi continuate, într-o formă nouă inventar genetic al populației de subspecii și specii ale fluviului Nistru.

Invitație în fascinanta regiune a Nistrului de Jos

Două rute turistice – pentru drumeție și bicicliști – au fost amenajate cu indicatoare în Zona Protejată Ramsar „Nistrul de Jos”. Acestea oferă posibilitatea de a admira frumusețea peisajului nistrean, bogăția lumii animale și vegetale, de a surprinde viața rurală din localitățile Cioburciu, Râscăieți și Talmaza din raionul Ștefan Vodă.

Amenajarea traseelor face parte din activitățile proiectului „Informarea populației în scopul consolidării managementului în Zona Ramsar „Nistrul de Jos”, realizat de AO Societatea Ecologică „Biotica”, cu sprijinul Programului de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, implementat de PNUD.

Rutele includ trei localități din arealul Zonei Ramsar „Nistrul de Jos”, protejată la nivel internațional, fiind organizate de-a lungul fluviului, în formă circulară, combinând posibilitatea diferitor tipuri de odihnă – pe malul apei, prin poienile de gârnet, pe marginea pădurilor seculare de luncă etc.

Potrivit lui Gabriel Mărgineanu, responsabil de proiect în cadrul AO „Biotica”, indicatoarele și panourile

informative au fost instalate în locuri vizibile, ușor de observat, dar greu accesibile (întru protejarea de acțiuni de vandalizare). Panourile includ atât harta rutelor, cât și regulile obligatorii de a fi respectate în arealul Zonei umede protejate Ramsar „Nistrul de Jos”.

Recent, cel mai scurt traseu – Cioburciu-Râscăieți (circa 7 km) –, a fost testat, sub ghidarea lui Gabriel Mărgineanu, de jurnaliștii participanți la Turul de presă în arealul Nistrului de Jos, organizat de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, cu sprijinul GEF SGP. Reprezentanții mass-media au rămas fascinați de elementele de peisaj natural prezente pe traseu și de panoramele impresionante care se deschid din punctele de observare a naturii.

Fotografie de grup cu participanții la Turul de presă în arealul Nistrului de Jos

Proiectul sprijinit financiar de GEF SGP mai implică o serie de alte activități: plantarea a cca. 8 ha de perdele forestiere de protecție pe terenurile degradate din satele

Popeasca și Talmaza; procurarea unui tocător pentru biomasă în Popeasca; asigurarea funcționalității sistemului anti-viitură din satul Cioburciu; realizarea și distribuirea

materialelor ilustrative și informaționale într-o creștere a gradului de informare privind importanța protecției biodiversității în Zona Ramsar „Nistrul de Jos”.

Cetățenii participă – comunitatea prosperă

Vedere a satului Costești, raionul Ialoveni

Lipsa spațiului verde special amenajat pentru odihnă și relaxare în satul Costești, raionul Ialoveni, a fost principala problemă enunțată de către cetățenii localității, ca rezultat al colectării opiniilor prin metoda „boxei de idei” instalată în primărie. Deși Costeștii are un număr impunător de locuitori – aproximativ 11 000 persoane –, nu dispune de spații amenajate pentru odihnă și relaxare. Oamenii locului sunt, astfel, nevoiți să se deplaseze în alte zone și orașe pentru a se odihni

în zilele libere, fiind lezați în dreptul la odihnă, într-un spațiu verde în propria localitate. Mai mult, pe durata ultimilor ani, din locurile preconizate pentru „înverzire”, au fost defrișați peste 1500 de copaci, fapt ce a grăbit procesele de eroziune a solului.

Această acută problemă comunitară și-a găsit soluționare prin realizarea proiectului „Cetățenii participă – Comunitatea prosperă”, realizat de Asociația Obștească „Alternativa”, cu sprijinul Programului de Granturi Mici al GEF, implementat de PNUD.

Potrivit Mariei Bivol, asistent de proiect, au fost mobilizați cetățenii din cinci regiuni ale satului Costești, care vor beneficia de spații verzi restabilite, ca sursă de aer curat și loc răcoros cu risc minor de eroziune și alunecări de teren. Astfel, vor fi plantați circa 3000 de copaci și 10 000 de flori perene în toate cele cinci regiuni din sat.

Respectiv, la final, cetățenii de la Costești, raionul Ialoveni, se vor bucura de zone de odihnă și relaxare amenajate, obținute prin contribuția și implicarea comunității.

Plantări pe malul râului Botna, care traversează satul Costești, raionul Ialoveni

La Orheiul Vechi apare primul traseu de observare a păsărilor din R. Moldova

Primul traseu de observare a păsărilor din Republica Moldova e aproape finalizat în una din cele mai spectaculoase și pitorești destinații turistice: Rezervația cultural-naturală „Orheiul vechi”. Inițiativa aparține Mișcării Ecologice din Moldova (MEM), fiind parte a proiectului „Comunitate responsabilă – peisaj terestru conservat”, sprijinit financiar de Programul de Granturi Mici al GEF, implementat de PNUD.

De-a lungul a 23 de km de traseu, vizitatorii au șansa să observe/să audă circa 47 specii de păsări sălbatice, în paralel cu admirarea peisajului senzațional, vizitarea obiectivelor istorice sau degustarea bucatelor tradiționale. Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” oferă aici o multitudine de habitate: stâncos, acvatic, forestier, de luncă, agricol și antropic. Astfel, avem toate șansele să vedem pietrarii, șorecarii, prigoriile, turturelele, grangurii, sticleții, stârcii și egretele, codobaturile albe și galbene, pupezele, mierlele, presurile, cintezele și câte și mai câte.

În jur de 100 de specii de păsări (aproape o treime din totalul de specii din Republica Moldova) au fost observate, auzite și înregistrate de către ornitologul Vitalie Ajder, care, timp de un an, a studiat potențialul avifaunistic al acestei rezervații. Aproape jumătate dintre acestea le putem vedea pe traseul turistic propus de MEM, indiferent de gradul nostru de pregătire într-ale ornitologiei.

MEM oferă, astfel, un model alternativ de valorificare a peisajului de la Orheiul Vechi. Vor fi instalate

Pescărel albastru pe stâncile de la Orheiul Vechi
Foto: V. Ajder

panouri informative, pliante explicative și hărți în variantă print și on-line. Turistii interesați vor avea la dispoziție tot pachetul necesar de informații pentru descoperirea acestui traseu inedit și captivant, care poate fi adaptat pentru multe alte zone de interes avifaunistic din R. Moldova.

Pentru a promova inițiativa și a motiva societatea, dar și autoritățile, să valorifice într-un mod durabil și responsabil peisajul, la nivel local și național, MEM a desfășurat, prin intermediul proiectului „Comunitate responsabilă – peisaj terestru conservat” numeroase activități, inclusiv mese rotunde, ateliere de lucru, ore ecologice, precum și o amplă campanie mass-media (emisiuni radio, reportaje video, articole în presa scrisă și online) de informare cu privire la valoarea și necesitatea de protecție și conservare a patrimoniului nostru natural. Mai multe detalii despre proiect puteți găsi pe pagina web a Mișcării Ecologice din Moldova: www.mem.md

Silvia URSUL

Punct de observare a speciilor de păsări răpitoare de zi

INIȚIATIVE ȘI ACȚIUNI LOCALE
PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

Ediție specială realizată de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, în parteneriat cu Mișcarea Ecologistă din Moldova, în cadrul proiectului „Implicare, Interacțiune, Cooperare întru identificarea de soluții locale pentru probleme globale”, finanțat de Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu.

Această ediție specială nu poate fi pusă în vânzare liberă și se distribuie gratuit ca supliment la revista cu distribuție națională „Natura”.

Tiraj: 5000 exemplare.

Viziunile, opiniile și pozițiile care se includ în această publicație nu neapărat reflectă opinia donatorilor.

Adresa redacției: Republica Moldova, Chișinău, str. S. Lazo 13, 022 23 71 49, ajmtem@gmail.com